

Undersökning, Socialchefer om framtidens socialtjänst

Socialtjänstens uppdrag är gränslöst

Socialtjänstens uppdrag är gränslöst

Socialtjänstens uppdrag har under senare år vuxit sig allt mer komplext. Nya uppgifter, regelförändringar och fler människor i behov av stöd har satt press på det som ska vara samhällets yttersta skyddsnät. Nu visar en ny undersökning att hela sju av tio socialchefer anser att socialtjänstens uppdrag behöver förändras. För politiker – på såväl nationell som lokal nivå – är det en kraftfull signal att det är dags att börja arbeta med socialtjänstens förutsättningar.

Visions undersökning bland landets socialchefer att en påtaglig förändring har skett i socialtjänstens förutsättningar att kunna möta människors sociala behov. Nya uppgifter, regelförändringar och fler människor i behov av stöd gör att verksamhetens uppdrag nu beskrivs som gränslöst. Och socialtjänsten lämnas ofta ensam med ansvaret.

Enligt landets socialchefer faller ofta samhällsproblem, även om de inte grundas i social problematik, på socialtjänsten. Förändringar i till exempel socialförsäkringssystemet, bostadspolitik eller arbetsmarknadspolitiken får i dag direkta konsekvenser för kommunernas socialtjänster. Detsamma gäller migrationspolitiken och i viss mån narkotikapolitiken.

Att människor inte har bostad, jobb eller ekonomisk trygghet är självklart stora samhällsproblem i sig – men hör de alltid hemma hos socialtjänsten? För socialcheferna är svaret på frågan är nej. Förklaringen till att frågorna ändå hamnar hos socialtjänsten är att många myndigheter eller andra kommunala verksamheter helt enkelt inte tar sitt ansvar för de mest utsatta grupperna.

Och frånvaron av ett gemensamt ansvarstagande för välfärden får långtgående konsekvenser. Missbrukare som fastnar i ett djupare beroende, bostadslösa och ekonomiskt drabbade som hamnar i ett än mer omfattande utanförskap. Det kan också innebära att barn som far illa inte fångas upp i tid.

För den enskilda medarbetaren i socialtjänsten handlar det om en orimlig arbetsbörda, brist på förutsättningar att göra ett professionellt jobb och chefer som inte har tid att leda.

För samhället blir resultatet ett misslyckande.

Enligt socialcheferna behövs flera förändringar:

- ▶ Tydliggör ansvaret – nya uppgifter bör inte läggas på socialtjänsten utan att uppdraget är klarlagt. Bostadsförsörjning, ekonomisk trygghet och arbetsmarknaden är återkommande områden där socialtjänstens uppdrag behöver begränsas, förtydligas eller där andra instanser behöver få ett tydligare ansvar.

- ▶ Se över lagstiftningen – om socialtjänstens uppdrag ska kunna utvecklas i takt med samhällsförändringarna så behöver även lagstiftningen göra det. Socialtjänstlagen har i dag så många tillägg och förändringar som syftar till att tillgodose alla gruppers behov att den har blivit ett lappverk som behöver ses över i sin helhet.

- ▶ Minska kraven på biståndsbedömning – kommunen ska inte behöva biståndsbedömda insatser i samma utsträckning som i dag. I stället måste kommunerna kunna erbjuda lättillgängliga insatser/servicetjänster utan dagens krav på prövning. Det skulle ge socialtjänsten större möjlighet att fokusera på kärnfrågor.

Vision anser att socialchefernas tankegångar måste

tas på största allvar i byggandet av framtidens socialtjänst. Medarbetare och chefer i socialtjänsten möter varje dag människor i stort behov av samhällets stöd – och det är de som bäst känner till både brister och effektiva lösningar.

Vision ser alltför ofta att just dessa medarbetare bär konsekvenserna av det gränslösa ansvaret. När resurserna brister blir det enskilda medarbetare som sliter hårdare för att medborgare i behov av stöd inte ska behöva drabbas. Det är en del av förklaringen till att kommunerna i dag har svårt att rekrytera såväl chefer som socialsekreterare.

På flera platser i landet kan vi se att goda arbetsvillkor inom socialtjänsten och förbättrat samarbete mellan olika instanser ger bättre levnadsvillkor för landets invånare. Genom att ge socialtjänstens medarbetare rätt förutsättningar blir det mer tid över till direkt klientarbete. Det ger också möj-

lighet till samverkan med såväl myndigheter som andra verksamheter inom kommunen – vilket ger goda resultat för medborgare i behov av stöd.

Politiker – på såväl nationell som lokal nivå – måste nu på allvar börja diskutera ambitioner, fördelningen av ansvar och vilka resurser den sociala välfärden behöver för att bäst möta invånarnas behov. Vision kommer att ta sitt ansvar och bland annat fortsätta att bjuda in till dialog, både nationellt och lokalt, om framtidens socialtjänst.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision

Om Visions undersökning

Socialchefer har en central funktion i vårt lands välfärd. De är ytterst ansvariga tjänstemän för kommunens verksamhet riktad till medborgare i behov av socialt stöd. Totalt omfattar dessa sociala verksamheter över 160 miljarder kronor varje år, äldreomsorgen inräknat, och 275 000 anställda vilket motsvarar närmare 40 procent av kommunens totala personal.

Vision genomförde i juni 2015 en undersökning bland landets socialchefer eller motsvarande. Svarefrekvensen var 61 procent. De huvudsakliga svaren redovisas i Visions socialchefrapport 2015, som publicerades den 7 september. Rapporten finns på länken: <http://mb.cision.com/Public/1167/9825520/9d91c46ffe584a29.pdf>

I detta underlag redovisas chefernas svara på vad de anser behövs för att socialtjänsten ska klara sitt uppdrag även i framtiden. Över 240 unika kommentarer lämnades. De fick också frågan om de anser att socialtjänstens uppdrag behöver förändras.

Resultat

Vad behövs för att socialtjänstens ska klara dagens uppdrag?

1. Högre status och modig styrning

Det sociala arbetet behöver prioriteras högre i den kommunala verksamheten. Socialcheferna efterlyser modiga politiker som tar ansvar för invånarnas behov och som vågar ta strid de sociala verksamheternas uppdrag och resurser.

2. Balans mellan resurser och behov

Resurser som möjliggör att leva upp till uppdraget är en av de vanligaste kommentarerna i undersökningen. Det måste bli balans. Förväntningar och krav på verksamheten måste vägas mot både personal- och ekonomiska resurser.

3. Smartare organisation

Fokus behöver flyttas från vem som har ansvar till vad som är bäst för individen. Detta kan ske genom att använda hela verksamheter för att lösa kommunernas sociala uppdrag. Samverka bättre med myndigheter och kommuner. Samt genom att lära av andra framgångsrika exempel.

4. Minska kraven på dokumentation

Kraven på dokumentation har ökat och många socialchefer menar att det har bidragit till en ohållbar arbetsbelastning. Idag ligger fokus på att skriva om jobbet istället för att göra jobbet. Dokumentation tar oerhört mycket tid och dessa resurser skulle kunna frigöras till arbete med individen.

5. Minska detaljstyrningen

Rättsäkerheten måste kunna upprätthållas trots minskat krav och detaljstyrning. Flera menar att den nationella nivån har en överdriven tro på styrning genom krav. Det har blivit en "kontrollapparat" som tar tid men inte höjt kvaliteten i verksamheten. Det har också skapat en rädsla bland personalen för att göra fel. Alltför mycket tid läggs på att kartlägga och dokumentera vad som borde göras istället för att utföra insatsen.

6. Säkra personal- och kompetensförsörjningen

Många socialchefer lyfter fram behovet av tillgång till rätt kompetens och utbildad arbetskraft för att klara den ökande professionaliseringen. Lösningen är att vara en attraktiv arbetsgivare. Det handlar både om att behålla personal och att kunna rekrytera "in i framtiden". För det krävs bland annat en långsiktig strategi för personal- och kompetensförsörjning. Verksamheten behöver ekonomiska förutsättningar att erbjuda bra arbetsvillkor så att personal och chefer orka vara kvar, "för de är ovärderliga".

7. Villkor för ett professionellt arbete

Personalens arbetsvillkor måste möjliggöra ett professionellt arbete. Många efterlyser fler tjänster. Personalen behöver hinna arbeta med varje individ, att implementera nya metoder och ny lagstiftning. Saknas tid skapar det stor stress.

► Totalt 71 procent av socialcheferna tycker att det är svårt att rekrytera chefer till kommunernas sociala verksamheter

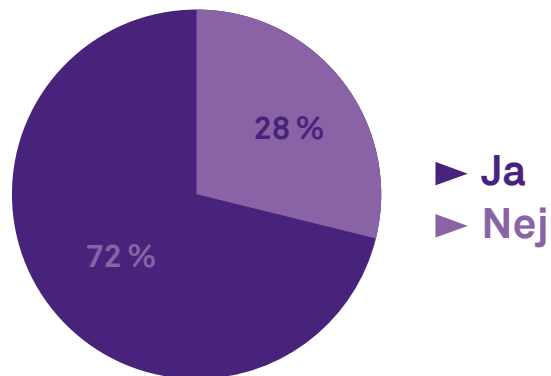
► 90 procent av socialcheferna tycker att det är svårt att rekrytera socialsekreterare till den sociala barn- och ungdomsvården.

Från Visions Socialchefsrapport 2015

Förändra uppdraget

Av Visions undersökning framgår att sju av tio socialchefer vill förändra socialtjänstens uppdrag.

Anser du att socialtjänstens uppdrag bör förändras?

Uppdraget beskrivs som gränslöst. Samhällsproblem som andra instanser saknar ett uttalat ansvar för faller i princip alltid på socialtjänsten – även om de inte grundas i social problematik.

► Tydliggör ansvaret

Nya ålägganden bör inte läggas på socialtjänsten utan att uppdraget är klarlagt. Många av socialcheferna menar att socialtjänsten behöver gå tillbaka till kärnuppdraget eller att det behövs en nationell definition på vad som är "nödvändig" socialtjänst. Bostadsförsörjning, ekonomisk trygghet och arbetsmarknaden är återkommande områden där socialtjänstens uppdrag behöver begränsas, förtydligas eller där andra instanser behöver få ett tydligare ansvar.

► Förändra lagstiftningen

Om socialtjänstens uppdrag ska kunna utvecklas i takt med samhällsförändringarna så behöver även lagstiftningen göra det. Socialtjänstlagen har så många tillägg och förändringar som syftar till att tillgodose alla gruppers behov att den har blivit ett lappverk som behöver ses över i sin helhet. Åtskilliga socialchefer efterlyser en modernisering av SoL och LSS samt välkomnar en utredning av lagarna.

► **Minska kraven på biståndsbedömning**

Kommunen ska inte behöva biståndsbedömda insatser i samma utsträckning som idag. Kommunerna måste kunna erbjuda lättillgängliga insatser/servicetjänster utan dagens krav på prövning. Det skulle avlasta myndighetsutövningen och tillåta verksamheten att mer fokusera på kärnfrågor.

Visions ställningstaganden

Socialtjänsten har fantastiskt, utmanande och framförallt viktiga uppdrag enligt socialcheferna själva. Det senaste året har området blivit allt mer komplext. I Visions undersökning står det klart att socialtjänsten ofta saknar förutsättningar att möta samhällets förändringar och sociala välfärdsuppdrag.

► De sociala förvaltningarna får inte lämnas ensamma med landets sociala välfärdsuppdrag. Det är inte hållbart. Statusen på det sociala uppdraget behöver uppraderas och ansvaret ska ses som gemensamt för hela den kommunala organisationen till exempel skola, bostadsförvaltning. Även myndigheter som Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen behöver involveras i det sociala arbetet.

Förslag för framtidens socialtjänst

► Resurser ska följa med uppdraget. Det är ingen självklarhet enligt socialcheferna. Vision kan även se ett mönster där nya uppgifter kommer in från sidan. De behandlas inte i den ordinarie beredningen och blir osynliga för kommunledningen. Socialtjänstens hela uppdrag behöver synliggöras och garanteras resurser.

► Använd befintliga resurser optimalt. Samtliga chefer måste ha utrymme i sin tjänst att arbeta med utvecklingsarbete. Alla medarbetares kunskap, goda idéer och kreativitet behöver tas tillvara i verksamhetsutvecklingen. Tid ska finnas för samerkan inom den egna organisationen och med andra kommuner och myndigheter.

► Personal- och kompetensförsörjning är en ödesfråga för verksamhetens kvalitet. Socialtjänsten behöver vara en attraktiv arbetsplats, både när det gäller arbetsbelastning och lön. Erfarna chefer och personal är en bristvara och insatser behövs för att de ska vilja stanna kvar på sin arbetsplats. Nya medarbetare behöver garanteras en god introduktion.

► Minska tiden med administrativa uppgifter. Orimligt mycket tid används till dokumentation, uppfylla regelverk eller åt ineffektiva IT-system. Vision ser ett akut behov av att minska tiden personalens lägger på administrativa uppgifter istället för direkt klientarbete. Effektiviteten kan ökas genom att samla uppgifter hos personal som är proffs på administration.

► Tid att leda. Socialt arbete kräver stöd av närvarande chefer. Antalet underställd personal och den geografiska spridningen på de verksamheter en person är ansvarig för behöver vara rimlig. Cheferna behöver stöd från förste socialsekreterare eller motsvarande. De behöver också service från andra verksamheter i kommunen som kommunikationsenheten, HR, fastighetsförvaltning och inte minst IT-avdelningen.

För frågor kring undersökningen och Visions Socialchefsrapport 2015, kontakta:

Kristina Folkesson, socialpolitisk strateg
kristina.folkesson@vision.se
08 789 63 83

eller

Jonas Karlsson, chef- och ledarskapsfrågor
jonas.karlsson@vision.se
08 789 63 93

Presskontakter

Maria Martinsson, pressekreterare
maria.martinsson@vision.se
070 655 50 48

Nina Odermalm Schei, presschef
nina.odermalmschei@vision.se
073 056 70 33

Undersökning, Socialchefer om framtidens socialtjänst

Socialtjänstens uppdrag är gränslöst

För frågor om rapporten, kontakta:

Kristina Folkesson, socialpolitisk strateg
kristina.folkesson@vision.se
08 789 63 83

eller

Jonas Karlsson, chef- och ledarskapsfrågor
jonas.karlsson@vision.se
08 789 63 93

Presskontakter

Maria Martinsson, pressekreterare
maria.martinsson@vision.se
070 655 50 48

Nina Odermalm Schei, presschef
nina.odermalmschei@vision.se
073 056 70 33

Visions medlemmar leder, utvecklar och administrerar välfärden och jobbar i privata företag, kommuner, landsting eller kyrkan. Många är också studenter med siktet inställt på arbete inom välfärden. Våra 176 000 medlemmar finns inom tusentals olika yrken och bildar tillsammans ett värdefullt nätverk. Vi är partipolitiskt obundna och ingår i TCO.

